

*Navnelapp**Sign. lege:*

Terminalfasen

**Lege / helsepersonell skal ha samtale med pårørende og pasient.
Samtalen bør inneholde følgende punkter:**

Dato:

- Forberede dem på at livet går mot slutten
- Hvilke fysiologiske forandringer de kan forvente seg
- Hva avdelingen vil gjøre for å lindre plagsomme symptomer
- Etterspørre om det er spesielle ønsker fra pårørende
 - ønsker pas å dø hjemme?
 - kartlegge åndelige og ekstsensuelle behov
 - informere om sykehusprest
 - ønsker familien å delta i stell av den døde?
 - ønsker pårørende å bli kontaktet om natten v/forverring eller død?

Enkle tiltak overfor pasient og pårørende:

- Enerom
- Trykkavlastende madrass
- Hyggelige omgivelser: luften, legge på duker, tømme søppel, rydde bort unødvendig utstyr
- Tilby musikk
- Tilby pårørende en seng, påse at de får hvile og gi dem en mulighet til å være uforstyrret sammen
- Tilby pårørende mat og drikke

Seponer alle unødige tiltak som f.eks.:

- BT, puls og temp
- Reduser daglig stell til det minimum pasienten har nytte av, samtidig som vi ivaretar den døendes verdighet

Når døden har inntruffet:

- Stell den døde etter prosedyre
- Ring vokter for å varsle at vi tenner lys. Opplys om nr. på røyksensor på rommet.
- Tenn lys
- Gi etterlattekonvolutt

Mål: God palliativ behandling er utenkelig uten personalets motivasjon og kompetanse. Det er derfor nødvendig at vi kjenner til de viktigste symptomer som kan oppstå, tiltak og medikamenter som kan hjelpe. Individuelle hensyn må tas.

Symptomlindring

Legen dosere første dose morfin:

- Subcutan legges inn
- Gi morfin etter liste. Obs! ved første dose settes 0,5 ml ekstra morfin i slangen

Indikasjon	Medikament	Dosering	Maks døgndose	Adm. måte
Smerte, dyspnoe	Morfin	2,5-5-10 mg Startdose:	Ingen maxdose! Forventet effekt etter 15-30 min.	sc
Angst, uro, panikk, forvirring, delir	Benzodiazepin	1. Sobril 10-15 mg 2. Midazolam 2,5-5 mg	1. Inntil x 4 2. Kan gjentas hver 2 time til sympt. lindring	1. po 2. sc
Kvalme, brekninger	Afipran	10 mg	Inntil x 3	iv, im, supp
Temp > 38,5	Paracetamol	1000 mg	Inntil x 3	po, supp, iv
Ileus, kolikker	Konf. m/ lege om å gi Atropin			
Soppinfeksjon i munn og svelg	Mykostatin Godt munnstell	1 ml	Inntil x 4	Mikstur
Dødsralling	Naturlig v/ dødsleie og skal ikke behandles medikamentelt. Pasienten er bevissthetsredusert og er ikke plaget av dette. Dette er en ubehagelig, støyende lyd som best reduseres ved: - Sideleie med hevet overkropp - Stillingsendring i sengen - Unngå bakoverbøyd hode da tungen kan falle tilbake i svelget. - Suging er her meningsløst og kan forårsake mer skade enn nytte.			
Oksygenbehandling	Hos døende pasienter som ikke tidligere har brukt oksygen vil det ikke foreligge O2 mangel. Bruk av oksygen kan derimot fort skape en psykisk avhengighet av et tiltak som ikke har effekt.			
Væskebehandling til døende som ikke vil /kan ta til, seg drikke	Væske iv. lindrer ikke tørste, men kan derimot øke problemene til pasienten ved overvæsking som f.eks. lungeødem. - God informasjon til pårørende. - Godt munnstell satt i system (inkl. pårørende).			
Eliminasjon	Vurdere å legge inn permanent kateter			

Mål: Den døendes livsavslutning forløper stille og rolig

Kryssreferanser

[II.SOK.MEK.MEK.2.1.HEM.3-](#) [Palliativ behandling i Medisinsk avd. SSK](#)

[3](#)

Eksterne referanser